

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta (HE 109/2023 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Noora Silmonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtava asiantuntija Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Ismo Heinström, Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry
- juristi Samppa Koskela, STTK ry
- työura- ja eläkeasioiden päällikkö Sinikka Näätsaari, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Finanssivalvonta

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei huomautettavaa:

- Akava ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annettua lakia.

Esityksen mukaan lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa 3 lukua sekä 6 luvun varojen sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevia säännöksiä muutettaisiin. Johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa lukua muutettaisiin siten, että lisäeläkesäätiön ja lisäeläkekassoissa säännöissä voitaisiin määrätä eläkkeensaajan rinnastamisesta vakuutettuun tiettyjä hallintoa koskevia säännöksiä sovellettaessa. Lisäksi 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi 4 b §, jossa lisäeläkekassan edustajistoa valittaessa edustajiston vakuutettujen valitsemien edustajien ei enää tarvitsisi olla vakuutettuja. Hallituksen jäsenen valintaa lisäeläke-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2024 vp

säätiöissä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että säännöissä voidaan määrätä, että vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet valitsee yhteistoimintalaissa tarkoitetut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvaltuutetut tai varavaltuutetut. Lisäksi lakiin ehdotetaan täsmentävää muutosta koskien pysyvän ylikatteen palauttamista osakkaalle. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 6 luvun varojen sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevia säännöksiä siten, että vastuuvelan kattamista joustavoitetaan ja täsmennettäisiin kiinteistövakuudellisiin velkakirjoihin sovellettavia säädöksiä. Tavoitteena on yhtenäistää kiinteistövakuudellisten velkakirjojen sääntely kiinteään omaisuuteen ja kiinteistöyhteisöihin sijoittamista koskevan sääntelyn kanssa. Lisäksi muutettaisiin säännöstä vastuuvelan kattamisesta pankkitalletuksilla ja säännöstä OECD-valtion rinnastamisesta ETA-valtioon säännellyn markkinan osalta.

Esityksen hallintojärjestelmää koskevien ehdotusten tavoitteena on joustavoittaa sellaisten lisäeläkelaitosten toimintaa, joissa vakuutettujen määrä on vähentynyt heidän siirtyessään eläkkeensaajiksi. Vastuuvelan kattamista koskevien ehdotusten tavoitteena on mahdollistaa vastuuvelan kattaminen hieman nykyistä laajemmin säännellyn markkinan ulkopuolelle tehdyillä sijoituksilla. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2024.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain (947/2021) johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa 3 lukua sekä sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevaa 6 lukua.

Esityksen hallintojärjestelmää koskevien muutosten tavoitteena on joustavoittaa sellaisten lisäeläkelaitosten toimintaa, joissa vakuutettujen määrä on vähentynyt heidän siirtyessään eläkkeensaajiksi. Lisäeläkelaitokset ovat olleet pitkään suljettuja, joten niissä ei ole voinut enää vakuuttaa uusia henkilöitä. Monet vakuutetut ovat tulleet eläkeikään, minkä vuoksi lain 3 lukuun ehdotetaan uutta 4 a §:ää, jonka perusteella lisäeläkelaitoksen säännöissä voidaan määrätä eläkkeensaajien rinnastamisesta vakuutettuun eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain (946/2021) 3 luvun kassankokousta ja 4 luvun hallintoa koskevia säännöksiä sovellettaessa. Lisäksi 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 b §, jonka mukaan lisäeläkekassan edustajistoa valittaessa kassan sääntöihin otetun määräyksen nojalla kassankokouksen sijaan päätösvaltaa voivat käyttää osakkaiden keskuudestaan valitsevat edustajat ja vakuutettujen valitsevat edustajat. Ehdotetun 4 c §:n mukaan lisäeläkesäätiön säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäseniä valittaessa vakuutettuja edustavat yhteistoimintalaissa (1333/2021) tarkoitetut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvaltuutettu tai varavaltuutettu.

Ehdotettujen muutosten johdosta vakuutetut voivat siten jatkossa valita edustajikseen myös henkilöitä, jotka eivät itse ole vakuutettuja. Hallituksen esityksen (s. 11) mukaan lisäeläkelaitokset voivat valita, käyttävätkö tätä uutta mahdollisuutta määrätä säännöissään edustajiston tai hallituksen jäsenten valinnasta vai sovelletaanko edelleen voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Lain 6 lukuun tehtävien vastuuvelan katteen sääntelyyn ehdotettavien muutosten tavoitteena on mahdollistaa tietyin edellytyksin vastuuvelan kattaminen säännellyn markkinan ulkopuolelle tehdyillä sijoituksilla markkinatilanteessa. Lisäksi tavoitteena on yhtenäistää sääntely kiinteistöva-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2024 vp

kuudellisten velkakirjojen käyttämisestä vastuuvelan katteena kiinteistöomaisuuden sääntelyn kanssa ja mahdollistaa vastuuvelan kattaminen kokonaan talletuksilla myös sellaisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneessa luottolaitoksessa, joka kuuluu luottoluokan 1 sijaan luottoluokkaan 2.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa osa asiantuntijoista ei pitänyt tarkoituksenmukaisena, että lisäeläkesäätiön hallituksen jäseniä valittaessa sääntöihin otetun määräyksen perusteella vakuutettuja voi edustaa vain yhteistoimintalaissa tarkoitettut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvallatut tai varavallatut. Hallituksen esityksen (s. 9) mukaan hallituksen jäsenet on tähän asti valittu niin sanottua pariteettiperiaatetta noudattaen, eli työnantaja ja toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ovat valinneet edustajansa toisistaan riippumatta. Ehdotetulla sääntelyllä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan pyritty varmistamaan, että lisäeläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden välillä sekä valitsijoiden välillä säilyy yhteys erityisesti tilanteissa, joissa lisäeläkesäätiön vakuutettujen määrä on laskenut ja vakuutettujen tai eläkkeensaajien tosiasiallinen mahdollisuus osallistua hallituksen valintaan on heikentynyt esimerkiksi korkean iän tai heidän vähäisen määränsä takia. Valiokunta korostaa, että niissä lisäeläkesäätiöissä, joissa on vakuutettuja tai ehdotetun lain muutoksen ja sääntömuutoksen jälkeen vakuutettuihin rinnastettavia eläkkeensaajia, jotka kykenevät suorittamaan edustajan valinnan, voidaan edelleen soveltaa eläkekassoista ja eläkesäätiöistä annetun lain 4 luvun 9 §:n 2 momenttia, jonka mukaan säätiön säännöissä voidaan määrätä, että vakuutettujen suoran valinnan sijasta heidän valitsemansa edustajat valitsevat hallituksen jäsenet.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 109/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2024 vp

Helsingissä 28.2.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Kim Berg sd
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok
varajäsen Mari Kaunistola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen